

govine l. 1908., zlasti pa v zvezi z balkansko vojno l. 1912., ob katerih se je pokazala vsa revščina avstrijske zunanje politike, so potisnili domača strankarska vprašanja v ozadje. Po zmagah balkanskih narodov, ki so strli moč turške sile v Evropi, se je začelo med mladino vseh jugoslovanskih narodov živahno gibanje. Bilo je naravno čustveno gibanje iz zavesti narodne sorodnosti in skupnih narodnih interesov. Prejšnji poizkusi slovenskih narodnih strank glede jugoslovanskega vprašanja so bili večinoma le deklamacije na radikalnih zborovanjih brez prave vsebine in dosledne smeri. Sedaj pa je dobilo jugoslovansko vprašanje konkretno obliko pri mladini („Preporod“) ki je zahtevala dejanj in se zanje organizirala.¹⁰

Pomlad

Igor Torkar

Ko zvečer v palačah trdih
luč električno prižgo,
v mrzla okna črni križi
se zarežejo ostró

in potem v večer pošastne
trde sence vržejo,
preko moje nočne ceste
se grozeče vležejo.

Vsak večer jih preskakujem
sloke križe, ko bežim
iz objema senc oglatih,
k mehkim, oblim hrepenim.

Tone pesem mesta v zadnje
plinske lučke mrtvi soj,
ko grem dalje s plahim upom,
ko že slutim pred seboj

tih opoj pomladnih sapic
praskrivnostnih prebujenj,

tisoč v gajih, tisoč v brstju
neutešljivih hrepenenj.

Ah tam zunaj so kostanji,
cvet kot v zarji jim gori,
trav milijon v večeru klije,
breza čista zeleni.

Dalje, dalje vsak večer grem,
mesto tone v plinovk soj,
a nikdar do dna ne vtone,
up zaman hiti z menoj.

Saj še daleč tam je v kostanj
drog električni zadrž,
porcelan vseh varovalk je
v krošnjo zelenečo vžrt.

Saj še daleč tam kup kamnov
vsako noč prihuljen ždi,
cesto v polja hrepenecho
rad v granite vklenil bi.

Slowenen“ na str. 87 in 88; med drugim pravi: „Kakor hitro bodo odpadle umetne meje, ki dele Jugoslovane v monarhiji na dve državi, bo doseženo tudi jezikovno zedinjenje Slovencev in Hrvatov in s tem... tudi Srbov.“ Ni čuda, da je Ernest Denis v recenziji Krekovega spisa vprav na njegovi osnovi zapisal: „Slovenščina je le hrvaško narečje in književno zedinjenje s Srbi bi se bilo že zdavnaj izvedlo, če ga ne bi ovirala dunajska vlada.“ (navedena Denisova knjiga str. 99).

¹⁰ Tu se konča ohranjeni rokopis.

V kamne hrupa piš se žene,
v drevja krošnje ranjene
ljubljenka tihota bega,
cvet kostanjev se ospè.

In ob cesti požiralnik
z luknjo črno vame zre,
s srepim mrežastim očesom
vsak večer preganja me,

dókler se jetnik ne vrnem
v mesto s sklonjeno glavo,
kjer še vedno jeklo, kamni
trdi, zimski takt bijo.

Da pomlad tam zunaj polje,
mrtvih kock granit ne ve,
vetri vseprebujajoči
src kamnitnih ne zbude.

Smehljaj

Milan Šega

(Konec.)

Po jedi jo je spremil v mesto. Šla je nakupovat za praznike. „Zdaj vas bom prosila, da mi poveste, kaj naj kupim materi za darilo. Pet in petdeset let ji je.“ Liza se je ustavila skoraj pri vsaki izložbi. „Lepo, kaj!“ je vzkliknila, če je opazila nekaj, kar ji je bilo všeč. V zraku so se lovile redke snežinke. Ko sta stopila v trgovino, ji je Bert moral držati dežnik ter majhno torbico iz modrega usnja, medtem ko se je ona z veselim glasom prerekala s prodajalko, se pogajala zaradi cene ter končno popustila. „Zelo rada kupujem,“ je rekla, ko sta zapustila prodajalno ter postala nekaj hipov pred njo, da se je spomnila, kam se naj še obrne. „Sneg bo zapadel,“ je povzela, zroč predse na trotoar, kjer so se nabirale prve snežinke. „Za novo leto se bomo šli smučat!“ Opazil je, da je nenadoma zardela in se obrnila od njega v bližnjo izložbo. „Ne, saj ne bom šla,“ je vzkliknila. „Za novo leto bi šla rada spet domov. Mogoče za nekaj dni.“

Sneg je bil zmerom bolj gost. Obiskala sta še nekaj trgovin, potem sta krenila domov. „Mráz je,“ je rekla. „Zdaj bi se prilegla čašica čaja.“

Še preden se je zmračilo, je Liza predlagala, da gresta za eno uro v sneg, ki je pobelil ves Maribor ter okolico. Na cesti je pihal rahel, osvežujoč veter. Zavila sta v park ter dalje proti Trem ribnikom. „Vesela sem, kadar sneži,“ je dejala, loveč v vetru plešoče snežinke. Pri zadnjem ribniku sta se ustavila, opazujoč nekaj drsalcev, ki so švigali po ledu sem ter tja. Na drevo poleg njiju je sedlo krdelo krakajočih vran.

„Zdaj mi ni čisto nič mráz. Tu bi stala, dokler me ne bi zasnežilo,“ je rekla. Bert je molčal. Ko je čebljala o tem, kako bi bilo prijetno teči po svežem snegu, jo je poslušal kakor v snu. Nebo nad njima se je trgalo v tisočih delcih. „V nebo pogledjte, pa se vam bo zvirtelo v glavi,“ je zašepetala kakor omamljena. „Vse pada. To je vedno tako prijetno.“

Na trepalnicah in obrvih se jima je nabiral sneg. Vračala sta se naglo, brez besed.